

ע"פ 19030/06/20 - מדינת ישראל נגד מאיר וטורי, מטעם הסנגוריה הציבורית

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים פליליים

ע"פ 19030-06-20 מדינת ישראל נ' וטורי 30 יולי 2020

בפני הרכב כבוד השופטים:

י. גריל, שופט עמית [אב"ד]

א. לוי, שופט

ע. ורבנר, שופטת

המערערת:

מדינת ישראל באמצעות פרקליטות מחוז חיפה (פלילי)
ע"י ב"כ עוה"ד שרון איל

נגד

המשיב

מאיר וטורי ע"י ב"כ עוה"ד שרית גולן שטיינברג מטעם הסנגוריה
הציבורית

הודעת ערעור מיום 8.6.20 על הכרעת הדין של בית משפט השלום בחיפה (כב' השופטת טל תדמור-זמיר) מיום
11.5.2020 בת"פ 42754-06-18.

פסק דין

השופט (העמית) י. גריל והשופטת ע. ורבנר:

א. בפנינו ערעור המדינה על הכרעת דינו של בית משפט השלום בחיפה (כב' השופטת טל תדמור-זמיר)
מיום 11.5.2020, בת"פ 42754-06-18, לפיה זוכה המשיב, מאיר וטורי, יליד 1952, מעבירת איומים
לפי סעיף 192 של חוק העונשין, התשל"ז-1977.

ב. כנגד המשיב הוגש ביום 19.6.2018 כתב אישום, במסגרתו נטען, כי בעת שהמשיב היה אסיר בכלא
צלמון, בתאריך 18.10.2016, במהלך שיחה עם העובדת הסוציאלית, גב' סיון שקלר, איים המשיב
בפגיעה שלא כדין בחיי אנשים שונים, בכך שהוא אמר לה, כי במידה והוא לא יצליח להסתדר לאחר
שחרורו, הוא יפגע בכל מי שלטענתו פגע בו, וכן אמר שבמידה ותוך מספר חודשים לא יצליח לעמוד על
רגליו ולזכות בדירתו מחדש, יפגע בעצמו, בקורבן העבירה ובמשפחתה, בנציגי עמידר, ובעורכת הדין
שטיפלה בו, עד לרמה של לקיחת חיים.

עוד נטען, כי בתאריך 22.6.2017 סמוך לשעה 08:30, במהלך שיחה של המשיב עם העובדת הסוציאלית
בכלא צלמון, גב' מעין ספיר, איים המשיב בפגיעה שלא כדין בחיי אנשים שונים, כאשר הוא אמר לה שהנקמה
שלו עוד בדרך, כי אין מצב שהוא ישב 8 שנים לחינם, ואולי הם יפגשו לכשירצה עונש של מאסר עולם.

ג. בישיבה שהתקיימה בבית משפט קמא ביום 3.12.2018, כפר המשיב במיוחס לו.

בישיבה נוספת שהתקיימה בפני בית משפט קמא ביום 26.12.2018 טענה מי שייצגה אז את המשיב:

"אני חושבת שלא היה צריך להגיש פה כתב אישום, גם הדברים נאמרו בפרהסיה, הפטרה של אמירות כלליות בחלל האוויר שלא בפגישות אישיות, תוך כדי מעברים באגפים, העו"סיות בכלל לא זוכרות מילולית באופן מדויק את האופי של האיום, אלא רק כללי.

אני חושבת שלפי כל המבחנים של הלכת למ, אין פה בסיס משפטי."

לפיכך, התיק נקבע לשמיעת הראיות.

ד. בתאריך 18.6.2019 נשמעה עדותם של חוקרי המטרה, ובתאריך 17.11.2019 נשמעה עדותה של העו"ס מעין ספיר. הודעתה של העו"ס סיון שקלר (ת/11) וכן מזכר שערכה (ת/12) הוגשו בהסכמה במהלך אותה ישיבה.

בישיבה שהתקיימה בפני בית משפט קמא ביום 6.2.2020 נשמעה עדותו של המשיב, ולאחר מכן סיכמו הצדדים את טענותיהם בעל-פה.

ה. ביום 11.5.2020 ניתנה הכרעת הדין של בית משפט קמא, המזכה את המשיב מעבירת האיומים שיוחסה לו בכתב האישום.

בית משפט קמא ציין בהכרעת הדין, כי ב"כ המשיב לא חלקה על נוסח האיומים, כפי שאלה באו לידי ביטוי בכתב האישום, וטענת ההגנה הייתה, שאין מדובר באיום, אלא ב"שחרור קיטור" או אמירות כלליות שהופטרו לחלל האוויר.

בית משפט קמא כותב, כי השאלה העיקרית הדורשת הכרעה היא: **"האם התקיים אצל הנאשם היסוד הנפשי של כוונה לפגוע (כך במקור) או להקניט?"**

לצורך מענה לשאלה זו, סוקר בית משפט קמא את יסודות עבירת האיומים, ומציין כי עבירת האיומים היא עבירה התנהגותית, שטעונה הוכחת יסוד נפשי מסוג כוונה, ולכן לצורך גיבושה אין המאשימה נדרשת להוכיח שהאיום אכן השיג את מטרתו של המאיים, וכי ההפחדה או ההקנטה התממשה. אלא, די בפעולת האיום עצמה, אם נאמרה מתוך כוונה להפחיד או להקניט, כדי לקיים את יסודות עבירת האיומים.

עוד מציין בית משפט קמא, כי הקביעה האם תוכן הביטוי הוא מאיים נעשית על פי אמת מידה אובייקטיבית מנקודת מבטו של אדם מן היישוב, ותוך התייחסות להקשר שבו נאמר הביטוי המאיים ונסיבות אמירתו.

בית משפט קמא כותב, כי על פי פסק הדין ב-רע"פ 2038/04 **לם נ' מדינת ישראל** (4.1.2006) [להלן: "**עניין לם**"], אין צורך בקיומה של זיקה בין המאומים שקלט את האמירה ובין מושא האמירה. די בכך שדברי האיום מושמעים בליווי היסוד הנפשי המתאים ונקלטים אצל אדם אחר, מבלי שיגרמו בפועל לפחד או לחשש בלב האדם שקלט אותם.

לגבי היסוד הנפשי בעבירת האיומים כותב בית משפט קמא, כי הוא מורכב משניים: האחד - מודעות מצד המאיים לטיב המעשה ולקיום הנסיבות; השני - מעשה האיומים נעשה מתוך שאיפה להפחיד או להקניט. מוסיף בית משפט קמא, כי בהתאם **לעניין לם**, די בקיומה של מודעות ברמת הסתברות גבוהה שהביטוי המאיים עלול להפחיד או להקניט לצורך קיום היסוד הנפשי הנדרש לצורך הרשעה בעבירת איומים.

1. בית משפט קמא כותב, כי הדברים שהשמיע המשיב בפני העובדות הסוציאליות מהווים איום בהתאם לסעיף 192 של חוק העונשין, שכן מדובר בדברים בוטים שיש בהם כדי להטיל אימה בלבו של אדם רגיל מן היישוב, ומקיימים את היסוד העובדתי של עבירת האיומים.

מוסיף בית משפט קמא, כי המשיב ריצה עונש מאסר בגין עבירות מין שביצע, ובנסיבות אלה המשמעות של "פגיעה בכל מי שפגע בו עד לרמה של לקיחת חיים", תוך אזכור קורבן העבירה ומשפחתה - היא כוונה לפגוע בחייהם. משמעות האמירה: "אולי עוד ניפגש כשאסר מאסר עולם" אף היא מצביעה על כוונה ליטול חיי אדם, עבירה שהעונש עליה הוא מאסר עולם.

2. לגבי היסוד הנפשי כתב בית משפט קמא, כי נותר בליבו ספק האם המשיב אכן התכוון להפחיד או להקניט את העובדות הסוציאליות.

כותב בית משפט קמא, כי מהודעותיהן של העובדות הסוציאליות (מוצגים ת/10 ו-ת/11) והמזכרים שהן ערכו (ת/9 ו-ת/12) ועדותה של העו"ס מעין ספיר, עולה, שדברי המשיב לא עוררו אצלן פחד, או חשש, וכי הן דיווחו על הדברים דיווח לקוני, כחלק מחובתן ולא כיוון שסברו שיש לפעול עקב אמירות המשיב בפניהן.

כותב בית משפט קמא, כי הרושם שעלה הוא, כי המשיב אמר את הדברים מתוך כעס ותסכול, או מתוך חשש אמיתי שעם שחרורו לא תהיה לו קורת גג, ולא דווקא מתוך כוונה להפחיד או להקניט, וראיה לכך היא, שלדברי העו"ס מעין ספיר, לאחר אמירת הדברים בפניה המשיך המשיב בשגרת יומו ויצא לעבודה מחוץ לכלא.

בית משפט קמא סבר, שבכך יש ללמד על אדישותו של המשיב, ולכל הפחות לעורר ספק בדבר שאיפת המשיב להפחיד את העובדות הסוציאליות, ואין לשלול שאלה הם דברים שנאמרו ב"עידנא דריתחא", מתוך אמונה של

המשיב שאין בידי העובדות הסוציאליות כדי לסייע לו.

עוד כתב בית משפט קמא, שהוא לא השתכנע, לאור מצבו של המשיב, שניתן לקבוע קיומה של מודעות מצידו, לכך שדבריו עשויים ברמת גבוהה של הסתברות להשפיע על תחושותיהן של העובדות הסוציאליות.

לפיכך, כותב בית משפט קמא, שלא ניתן להוכיח במקרה זה את היסוד הנפשי באמצעות הלכת הצפיות.

ח. בית משפט קמא סבור, שלכל היותר, אם בכלל, ניתן לייחס למשיב יסוד נפשי של פזיזות, שאין די בו לצורך הרשעה בעבירת איומים.

בית משפט קמא מדגיש, כי הדברים נאמרו בשיחה קצרה ובלתי מתוכננת, שהתקיימה במעבר בין אגפים, ואין זה מצב המאפשר למשיב שקילה ובחינה של משמעות דבריו, וכל תשומת לבו הייתה מרוכזת במה שצפוי לו לאחר שחרורו מן הכלא.

ט. בית משפט קמא כותב, שאף אם המשיב היה משמיע את הדברים בפני העובדות הסוציאליות במסגרת שיחות מתוכננות שנקבעו לו מראש, לאחר שהתאפשר לו לשקול ולתכנן את התנהגותו, ספק אם ניתן היה להרשיעו בעבירת איומים, שכן ב-בש"פ 749/19 **פלוני נ' מדינת ישראל** (4.2.2019) [להלן: **"עניין פלוני"**] כתבה כב' השופטת ד' ברק-ארז, שאמירות מסוג של התייחסות לפגיעה בצד שלישי במסגרת טיפול, עשויה לבטא מצוקה וניסיון לקריאה לעזרה.

בית משפט קמא הפנה להחלטה נוספת של כב' השופטת ד' ברק-ארז ב-בש"פ 2551/19 **נחמני נ' מדינת ישראל** (9.4.2019) [להלן: **"עניין נחמני"**], שם נקבע, כי הדברים שאמר החשוד לעובד הסוציאלי, לפיהם הוא שומע קולות שקוראים לו לפגוע בהוריו, הם רצונו של המטופל לשתף גורם טיפולי במחשבותיו הקשות בניסיון לקבל עזרה, ולא מתוך רצון להשמיע איום שנועד להפחיד או להקניט.

נוכח חלוף הזמן בין הדברים שאמר המשיב לעו"ס סיון שקלר לבין הדברים שאמר לעו"ס מעין ספיר, דהיינו, כ-8 חודשים, שבמהלכם גורמי אכיפת החוק לא מצאו שביטוייו של המשיב כלפי העו"ס סיון שקלר עולים כדי עבירה פלילית, סבור בית משפט קמא, שאלמלא חזר המשיב על דברים דומים בפני העו"ס מעין ספיר, לא היה מוגש כנגדו כתב אישום.

בסופו של דבר, הורה בית משפט קמא על זיכוי של המשיב מחמת הספק.

י. המדינה ממאנת להשלים עם הכרעת הדין של בית משפט קמא וערעורה מונח בפנינו.

לטענת המדינה, היה מקום להרשיע את המשיב, ותמצית טענותיה בערעור היא זו:

1. **בעניין למ** נקבע, שניתן להרשיע בעבירת איומים, בגין איומים המתייחסים לפגיעה בצדדים שלישיים, כאשר המאווים הוא מי ששמע את האיומים ולא הצד השלישי. כמו כן נקבע **בעניין למ**, שלצורך היסוד הנפשי של העבירה, נדרשת מודעות ברמת הסתברות גבוהה, כי הביטוי המאיים עלול להפחיד או להקניט את קולט האיום.

בית משפט קמא קבע, שהיסוד העובדתי מתקיים, ומדובר באיומים בוטים שיש בכוחם להטיל אימה. עם זאת קבע בית משפט קמא, שלא התקיים אצל המשיב היסוד הנפשי, וזאת, כך לטענת המדינה, לאחר שבית משפט קמא הניח הנחות והסיק מסקנות שהמשיב כלל לא טען להן, שכן הוא הכחיש את ביצוע היסוד העובדתי של העבירה, הן במשטרה והן בעדותו בבית המשפט.

לפיכך, לא ניתן היה לקבוע שמדובר בדברים שנאמרו "בעידנא דריתחא" מתוך התנגדות לשיח עם העובדות הסוציאליות, שעה שהמשיב עצמו טען כי הדברים לא נאמרו כלל.

2. הודעות העובדות הסוציאליות הוגשו בהסכמה ללא חקירה נגדית, כך שגרסתן מקובלת על ההגנה. גם בית משפט קמא קיבל את גרסתן העובדתית, שהאיומים אכן נאמרו. מכאן, שהמסקנה היא, שהמשיב שיקר לבית משפט קמא, ואינו ראוי כלל לאמון. לטענת המדינה, שגה בית משפט קמא משנמנע מלקבוע קביעה עובדתית, לפיה המשיב שיקר, והסתמך על טענה חלופית של באת כוחו, שאין לה תמיכה בגרסת המשיב.

3. המדינה טוענת, כי כאשר אסיר המרצה עונש מאסר של 8 שנים בגין עבירות מין חמורות, ומאיים על עובדות סוציאליות, שכאשר ישתחרר ממאסר יפגע בכל מי שפגע בו, והוא מזכיר מפורשות את קורבן העבירה ומשפחתה, הרי שהדברים נועדו כדי להפחיד את העובדות הסוציאליות. שתי העובדות הסוציאליות שאין ביניהן כל קשר, ומועסקות בבתי כלא שונים, מצאו לנכון לרשום את אמירותיו של המשיב ולדווח עליהן, ומכאן שהן ראו בכך איום שמטרתו להפחידן.

4. העו"ס מעין ספיר, שהעידה בפני בית משפט קמא, מסרה, שהאמירות של המשיב הן אמירות מאיימות והיא מחויבת לדווח עליהן, שכן מדובר באסיר המרצה עונש מאסר לתקופה של 8 שנים בגין עבירות קשות. ב"כ המשיב (דאז) לא חקרה כלל את העו"ס מעין ספיר על כך שזו ראתה את האמירות כמאיימות, ולגבי העו"ס סיון שקלר - ויתרה ב"כ המשיב (דאז) על עדותה. מכאן ששגה בית משפט קמא עת קבע, כי דברי המשיב לא עוררו פחד אצל העובדות הסוציאליות, מה עוד, שהמאשימה אינה נדרשת להוכיח שהאיום אכן השיג את מטרתו, אלא די בפעולת האיום עצמה ככל שזו בוצעה מתוך כוונה להפחיד או להקניט.

5. **בעניין פלוני**, אליו הפנתה ב"כ המשיב (דאז) את בית משפט קמא, לא ניתן פטור אוטומטי מהרשעה בעבירת איומים כשהדברים נאמרים במהלך טיפול.

בעניינו, לא הוכח שכוונתו של המשיב הייתה לפרוק מצוקות כדי לקבל טיפול, אלא להיפך, המשיב מסרב לטיפול אצל העובדות הסוציאליות ומביע דברי איום בהתרסה כלפיהן. יתרה מכך, האיומים לא הושמעו במהלך טיפול, שכן המשיב סירב לטיפול, וממילא אין כאן תום לב וכנות במטרה לקבל טיפול מיטבי.

גם **עניין נחמני** אינו מסייע למשיב, הואיל ושם דובר במקרה שמטופל ביקש לשתף גורם טיפולי במחשבותיו במטרה לזעזוק לעזרה, ואילו בעניינו המשיב סירב לטיפול ואיים כדי להפחיד או להקניט.

לפיכך, עותרת המדינה כי נקבל את הערעור ונורה על הרשעת המשיב.

יא. בדיון שהתקיים בפנינו בתאריך 2.7.2020, חזרה ב"כ המדינה על טענותיה שבהודעת הערעור, והוסיפה, שבית משפט קמא, למעשה, בנה למשיב תיאוריות הגנה אפשריות, לפיהן הדברים נאמרו בשעת כעס, והרי איומים נאמרים בדרך כלל בשעת כעס.

לטענת ב"כ המדינה, יש להסתכל על מערך הנסיבות של האיומים, שהושמעו על ידי אסיר שריצה 8 שנות מאסר בגין עבירות מין קשות, ואומר שיפגע בכל מי שפגע בו עד לרמה של לקיחת חיים. המדובר אפוא באיום בוטה ומשמעותי, ואף העובדות הסוציאליות לקחו את האיומים ברצינות ודיווחו עליהם בזמן אמת לממונים עליהן.

לדברי ב"כ המדינה, ההחלטות **בעניין פלוני** ו**בעניין נחמני** מתייחסות למקרים מצומצמים, בהם אדם מגיע לטיפול בשעה שהוא חווה מצוקה נפשית. על המבקש לזכות בהגנה מפני אישום באיומים להוכיח תום לב וכנות במטרה לקבל טיפול, ואילו בעניינו המשיב טען, שהדברים לא נאמרו כלל, והוא אף סירב לקבל טיפול.

יב. מנגד טענה ב"כ המשיב, שהערעור מתייחס למעשה, לקביעת ממצאים עובדתיים.

לטענתה, בית משפט קמא קבע כעובדה שלא התקיים היסוד הנפשי המיוחד של עבירת האיומים, דהיינו, שלא התקיימה כוונה להפחיד או להקניט, והוא מבסס זאת על ראיות המאשימה.

כידוע, אין ערכאת הערעור נוטה להתערב בקביעות עובדתיות של הערכאה הדיונית.

לטענת ב"כ המשיב, נקבע בפסיקת בית המשפט העליון (ע"פ 2760/14 **אוחיון נ' מדינת ישראל** (7.10.2015)), שרשאי ב"כ הנאשם להעלות טענות עובדתיות חלופיות, כל עוד יש לטענות החלופיות עיגון בחומר הראיות. בעניינו, כך טוענת ב"כ המשיב, הקביעות העובדתיות שהביאו את בית משפט קמא לזכות את המשיב, מבוססות על ראיותיה של המאשימה.

מוסיפה ב"כ המשיב, כי עניינו בשיחה טיפולית, שבמסגרתה רשאי מטופל להביע התנגדות לטיפול. הרציונל הוא שמהות השיחה הטיפולית היא "שחרור לחץ". בעניינו, ההקשר שבו נאמרו הדברים, הביא את בית משפט קמא

למסקנה, שאין מתקיים היסוד הנפשי שאמור לבסס עבירת איומים.

לטענת ב"כ המשיב, שיחה טיפולית היא כל שיחה המתקיימת בין גורם טיפולי לבין אסיר. שתי העובדות הסוציאליות מסרו שהן חייבות לשוחח עם המשיב כחלק מן ההוראות השגרתיות שחייבות להתבצע כאשר אסיר עומד להשתחרר.

טוענת ב"כ המשיב, שבית משפט קמא נתן מענה והסבר לכל אחת מן הטענות שהועלו בהודעת הערעור, הן ביחס לטענות עובדתיות חלופיות בהקשר של שקרי נאשם, והן ביחס לניתוח קיומו של היסוד הנפשי על בסיס ראיות המאשימה.

לטעמה של ב"כ המשיב, אין עילה להתערב בקביעותיו של בית משפט קמא.

לטענת ב"כ המשיב, עמדת המדינה היא, כי עבירת האיומים היא עבירה של "אחריות קפידה" ודי אם הדברים נאמרו כדי לבסס הרשעה, כאשר ברור שלא כך הם פני הדברים. ב"כ המשיב סבורה, שהמדינה לא התמודדה בערעורה עם קושי זה.

ב"כ המשיב הפנתה גם לשיהוי בטיפול המשטרתי, לאחר אמירת הדברים לראשונה על ידי המשיב לעו"ס סין שקלר באוקטובר 2016.

לפיכך עתרה ב"כ המשיב לדחיית הערעור.

יג. לאחר שנתנו דעתנו לכתב האישום שהוגש כנגד המשיב לבית משפט קמא, לפרוטוקולי הדיונים שהתקיימו בפני בית משפט קמא, להכרעת דינו של בית משפט קמא, למוצגים שהוגשו בפני בית משפט קמא, להודעת הערעור שהגישה המדינה, לטיעונים המפורטים שהשמיעו בפנינו באות כח שני הצדדים, ולאחר שעיינו בפסיקה הרלוונטית, מסקנתנו היא שערעור המדינה על זיכוי של המשיב בדין יסודו.

יד. עבירת האיומים קבועה בסעיף 192 של חוק העונשין:

"המאיים על אדם בכל דרך שהיא בפגיעה שלא כדין בגופו, בחירותו, בנכסיו, בשמו הטוב או בפרנסתו, שלו או של אדם אחר, בכוונה להפחיד את האדם או להקניטו, דינו - מאסר שלוש שנים."

באשר ליסוד העובדתי של העבירה, קבע בית משפט קמא, בפסקה 5 של הכרעת הדין:

עמוד 7

"הדברים שאמר הנאשם הן לסיוון והן למעין הם דברים בוטים שיש בכוחם להטיל אימה בלבו של אדם רגיל מן הישוב. האיום לא כוון לרגע אמירתו, אלא למועד מאוחר יותר, שבו הנאשם ישתחרר מהכלא. זה המקום לציין שמהראיות עולה שהנאשם ריצה מאסר ממושך בגין עבירות מין שנקבע שהוא ביצע בבתו. בנסיבות אלה, המשמעות של "פגיעה בכל מי שפגע בו עד לרמה של לקיחת חיים", תוך אזכורם של קרבן העבירה (הבת) ומשפחתה, היא אחת - כוונה לפגוע בחייהם. המשמעות של "אולי עוד ניפגש כשאשב מאסר עולם" זהה - לקיחת חיי אדם, שהעונש עליה הוא מאסר עולם. לדידי, לא יכולה להיות מחלוקת על כך שמדובר בביטויים שמטילים פחד בלבו של כל אדם סביר בנעלי העובדות הסוציאליות. מכאן אני קובעת שהדברים שאמר הנאשם לסיוון ומעין מקיימים את היסוד העובדתי של העבירה ומהווים איום."

הצדדים אינם טוענים כנגד קביעה זו, והמחלוקת נסובה האם התקיים היסוד הנפשי של עבירת האיומים, דהיינו: "בכוונה להפחיד את האדם או להקניטו"?

טו. בעניין זה, קבע בית משפט קמא (בפסקה 10 של הכרעת הדין):

"מהודעותיהן של סיוון ומעין (ת/10 ות/11 בהתאמה), לצד המזכרים שהן ערכו (ת/9 ות/12) ולצד עדותה של מעין בבית המשפט עולה כי דבריו של הנאשם לא עוררו אצלן פחד או חשש וכי הן דיווחו על הדברים דיווח לקוני, כחלק מחובתן ולא כיוון שסברו שיש לפעול בהקשרם."

הרושם שנותר בי לאחר שמיעת העדויות ובחינת הראיות הוא שכפי שתיארה מעין, הנאשם אכן "זרק את הדברים לאוויר" מתוך כעס ותסכול או מתוך חשש כן ואמיתי שעם שחרורו לא תהיה לו קורת גג ולא דווקא מתוך כוונה להפחיד או להקניט. אף נציגת עמידר, שמכירה את הנאשם 17 שנה ושאלה התקשר החוקר לוגסי כדי לידע אותה על האיומים שהנאשם השמיע, העריכה שהנאשם התבטא כפי שהתבטא, כי "התפוצץ" לאחר נודע לו כי הדירה שהייתה לו מעמידר נלקחה ממנו לאחר שריצה מאסר (ראו המזכר ת/8, שהוגש בהסכמה). ועוד - מעין תיארה בהודעתה כי לאחר שהנאשם "זרק לאוויר" את הדברים, הוא המשיך בשגרת יומו ויצא לעבודה מחוץ לכלא. לדידי, יש בכך כדי ללמד על אדישותו של הנאשם ולכל הפחות לעורר ספק בנוגע ליכולתו לבסס יסוד נפשי של כוונה ב"זריקת הדברים לחלל האוויר". יש לזכור - אין די באמירת הדברים. יש להוכיח שהנאשם ביקש להשיג יעד - להפחיד את סיוון או את מעין. כאמור, מדובר בעבירה שבה היסוד העובדתי מתבטא במילים בלבד ואני סבורה כי לא ניתן לשלול שהדברים נאמרו בעידנא דריתחא, מתוך התנגדות לשיח עם העו"סיות ומתוך אמונה שאין בידיהן לסייע לו, על רקע תחושת תסכול וחשש, מבלי שהייתה לנאשם שהות או יכולת לשקול את דבריו ומשמעותם. לדידי, מכלול הנתונים מלמד שקיים בנושא זה למצער ספק סביר..."

עוד קבע בית משפט קמא (בפסקה 11 של הכרעת הדין):

"יש לזכור שהאיום הנטען בא לידי ביטוי בשיחה קצרה ובלתי מתוכננת, שהתקיימה במעבר בין אנשים. אחת השיחות התקיימה כשהנאשם בדרכו לעבודה מחוץ לכלא. אין זה מצב שמאפשר שקילה ובחינת המשמעויות ולכן לא ניתן לקבוע מעבר לספק סביר שהנאשם צפה ברמה גבוהה של הסתברות שסיוון או מעין יחושו אימה מדבריו. לא השתכנעתי שהנאשם נתן כלל דעתו למשמעות הדברים מבחינת העובדות הסוציאליות, שכן כל תשומת לבו הייתה מרוכזת במצבו שלו ובמה שצפוי לו עם שחרורו. מכאן שמתעורר ספק סביר בהתקיימות היסוד הנפשי של העבירה."

דעתנו שונה, וסבורים אנו שלא מתעורר ספק סביר בדבר התקיימות היסוד הנפשי של עבירת האיומים בעניינו של המשיב. להלן נסביר כיצד הגענו למסקנתנו זו.

טז. כאמור, היסוד הנפשי הנדרש לצורך הרשעה בעבירת האיומים, לפי סעיף 192 לחוק העונשין, הוא **"בכוונה להפחיד את האדם או להקניטו"**. בעניין זה כתב כב' הנשיא (בדימוס) א' ברק בע"פ 103/88 ליכטמן נ' מדינת ישראל, פ"ד מג(3) 373, 388 (1989) [בדעת הרוב]:

"היסוד הנפשי הנדרש בעבירת האיומים הינו **"בכוונה להפחיד את האדם או להקניטו"**. משמעותו של יסוד נפשי זה הינה, כי המאיים הציב לנגד עיניו את המטרה של הפחדה והקניטה, כלומר, כי שאיפתו - ולא המניע שדחפו לעשות המעשה - הייתה להשגתו של יעד זה..."

לדעתי, יסוד נפשי זה מתקיים במקום שלמאיים הייתה מודעות, ברמה גבוהה של הסתברות, כי היעד של הפחדה או הקניטה יתממש עקב איומו, גם אם אין לו שאיפה לכך. אכן, מאיים אשר בשעת האיום מודע, ברמה גבוהה של הסתברות, לכך כי דבריו יפחידו את המאויים, פוגע בערכים מוגנים על-ידי העבירה של איומים - השלווה הנפשית, הביטחון וחירות הפרט - באותה מידה ממש כמו מאיים אשר העמיד לנגד עיניו את השאיפה לפגוע בערכים אלה. עמד על כך פרופסור פלר, בציינו, במאמרו הנ"ל, בעמ' 447:

"ליחס התכליתי קיים תחליף שקול כנגדו, ביחס ההכרתי - אם העושה היה מודע לאפשרות קרובה לוודאי כי היעד האמור בהגדרת העבירה יתממש עקב מעשהו, מודעות זו שקולה כנגד עשיית המעשה במטרה לממש היעד, למרות שהעושה לא שאף לכך. הזיקה האובייקטיבית של היעד ליסוד העובדתי שבעבירה, בצירוף המודעות האמורה, מקנים ליחס הכרתי זה שקילות כנגד היחס התכליתי הטמון במטרה. אין הבדל ערכי ביניהם מבחינת האנטי-חברתיות הטמונה בהם - מודעות לאפשרות קרובה לוודאי כי היעד האמור בחוק יתגשם, מחייבת את העושה להימנע מן המעשה, לא פחות מן החובה שלא לעשותו תוך מטרה בעלת יעד כאמור. אי-לכך, אם ברור לבית המשפט כי העושה היה מודע לאפשרות בדרגה גבוהה של הסתברות כי היעד, הטמון במטרה המיוחדת את המחשבה הפלילית בה מותנית העבירה מבחינה נורמטיבית, יתממש עקב מעשהו, משמשת המודעות תחליף למטרה, ודרישת המטרה לשם התהוות העבירה באה על

סיפוקה, אף אם המטרה לא התקיימה, או אף אם מבקשים להוכיח מעבר לכל ספק סביר".

אכן, עבירת האיומים מצטרפת לרשימה של עבירות - מהן עבירות של תוצאה ומהן עבירות התנהגותיות בלבד - בהן קבע בית המשפט, בדרך הפרשנות, כי יסוד "הכוונה" מתמלא לא רק כאשר קיימת ראיית הנולד (של התוצאה או השאיפה) (להשגת היעד ההתנהגותי) אלא גם במקום שקיימת מודעות, ברמה גבוהה של הסתברות, לכך, כי התוצאה או השאיפה אכן יושגו (ראה: ע"פ 63/58 [9]; ע"פ 268/59 [10]; ע"פ 677/83 [11]). (ההדגשה שלנו)

דהיינו, דרישת היסוד הנפשי של עבירת האיומים מתקיימת, לא רק כשמאיים פועל בכוונה להפחיד או להקניט, אלא גם במידה ולמאיים הייתה קיימת מודעות ברמה גבוהה של הסתברות, שהתנהגותו יש בה כדי להפחיד או להקניט, אף אם בפועל שומע האיום לא הופחד ולא הוקנט.

יז. בנוסף, אנו מפנים לדבריה של כב' הנשיאה (בדימוס) ד' ביניש בעניין **לם** (בעמ' 123-124):

"היסוד הנפשי בעבירה לפי סעיף 192 לחוק העונשין מורכב משניים. בראש ובראשונה נדרש אותו רכיב המשותף לכל העבירות ההתנהגותיות והוא הוכחת מודעות מצד מבצע העבירה לטיב המעשה ולקיום הנסיבות. חלקו האחר של היסוד הנפשי של עבירת האיומים מצוי בסיפה של הגדרת העבירה והוא הדרישה כי מעשה האיומים ייעשה "...בכוונה להפחיד את האדם או להקניטו..."

מהי תכלית דרישת הכוונה לפי סעיף 192 לחוק? ציינו כי תכליתה של עבירת האיומים היא להגן על שלווה נפשו, על ביטחונו ועל חירות פעולתו של הפרט ("המאיים"). כן ציינו כי בעבירת האיומים טמונה פגיעה בחופש הביטוי של הפרט ("המאיים"). להכרעה בהתנגשות שבין ערכים אלה קבע המחוקק דרישה מחמירה נוספת מעבר לדרישת המודעות. אין די בכך שהמאיים יהיה מודע למעשיו ולנסיבות אלא נדרש גם שתתקיים אצלו שאיפה מודעת לפגוע בערכים המוגנים בסעיף, דהיינו שאיפה להטיל אימה. לפיכך כדי שתקום אחריות פלילית לעבירה לפי סעיף 192, על התביעה להוכיח כי הנאשם ביטא את דברי האיום כדי להשיג את הפחדתו או הקנטתו של אדם."

כמו כן, הגיעה כב' הנשיאה (בדימוס) ד' ביניש למסקנה, כי יש להחיל את הלכת הצפיות על עבירת האיומים: **"בהתקיים מודעות ברמת הסתברות גבוהה, עד כדי קרבה לוודאות, כי הביטוי המאיים עלול להפחיד או להקניט את קולט האיום - הוא המאיים - כי אז מתקיים היסוד הנפשי הנדרש לצורך הרשעה בעבירה לפי סעיף 192 לחוק העונשין"** (שם, בעמ' 127).

יח. הלכת הצפיות אומרת, שניתן להוכיח את קיומה של הכוונה המיוחדת **"שמתקיימת צפייה בפועל בעת**

ההתנהגות כי התרחשות המטרה היא אפשרות קרובה לוודאי" (ע"פ 11068/08 מדינת ישראל נ' סנקר, בפסקה 24 (12.7.2010)).

בענייננו, בית משפט קמא קבע, שלא התקיימה צפיה בפועל מצד המשיב כי הביטויים המאיימים שהושמעו על ידו עלולים להפחיד או להקניט, שכן (פסקה 11 של הכרעת הדין):

"... לא השתכנעתי שלאור מצבו של הנאשם ניתן לקבוע קיומה של מודעות זו ברמת וודאות גבוהה... יש לזכור שהאיום הנוטען בא לידי ביטוי בשיחה קצרה ובלתי מתוכננת, שהתקיימה במעבר בין אגפים. אחת השיחות התקיימה כשהנאשם בדרכו לעבודה מחוץ לכלא. אין זה מצב שמאפשר שקילה ובחינת המשמעויות ולכן לא ניתן לקבוע מעבר לספק סביר שהנאשם צפה ברמה גבוהה של הסתברות שסיון או מעין יחושו אימה מדבריו. לא השתכנעתי שהנאשם נתן כלל דעתו למשמעות הדברים מבחינת העובדות הסוציאליות, שכן כל תשומת לבו הייתה מרוכזת במצבו שלו ובמה שצפוי לו עם שחרורו. מכאן שמתעורר ספק סביר בהתקיימות היסוד הנפשי של העבירה."

לדברים אלה אין בידנו להסכים.

יט. מי שמשמיע דברים קשים, שבית משפט קמא הגדיר אותם כ"דברים בוטים שיש בכוחם להטיל אימה בלבו של אדם רגיל מן הישוב", במסגרתם השמיע אף המשיב אמירה כי יפגע בכל מי שפגע בו, כולל קורבן העבירה (בגינה ריצה עונש של 8 שנות מאסר) ומשפחתה, וטוען כי הדברים נאמרו בנסיבות שאינן מהוות איום, דהיינו, בענייננו, ב"עידנא דריתחא" אגב שיחה בלתי מתוכננת בינו לבין העובדות הסוציאליות, הרי "עליו הנטל להקים ספק, לפחות, ב"רצינות" אמירתם; והוא זה שצריך להראות כי הדברים נאמרו סתם בעלמא, וכי כל בר-בי-רב היה מבין ומודע לכך" (דברי כב' השופט י' קדמי ז"ל בע"פ 7046/96 מזרחי נ' מדינת ישראל, פ"ד נא(2) 691, 695 (1997)).

בענייננו, לא רק שהמשיב בדבריו לא עורר ספק בדבר רצינות הדברים שאמר, אלא שבהודעתו במשטרה (ת/1) ובעדותו הכחיש המשיב את עצם אמירת הדברים לעובדות הסוציאליות.

כך, למשל, בהודעתו במשטרה (ת/1) אמר המשיב: **"... אני אומר לך שאני לא אימתי על אף אחד ואין לי שום כוונה לפגוע באף אחד, אני לא מבין מאיפה הבאת את זה שאני רוצה לפגוע באיש של עמידר ובעו"ד שלי שייצגה אותי בתיק, השם שלה ענבל משהו כזה, מה יש לי איתה שאני אפגע בה על כל הטוב שעשתה לי. אני לא מבין מאיפה הבאתם את זה..."** (בעמ' 1 של ת/1).

כשנשאל המשיב בחקירתו במשטרה אודות שיחתו עם העו"ס סיון שקלר, הוא השיב (שם, בעמ' 2): **"אני אומר לך שהיא שקרנית, שתבוא תגיד לי בפנים שאני אמרתי דבר כזה היא שקרנית, כמה פעמים העו"ס אמרה לי לבוא לדבר איתה ואני אמרתי לה שאני לא רוצה שום קשר איתה, אני לא יודע מאיפה היא**

הביאה את השקרים האלו..."

לגבי שיחתו עם העו"ס מעין ספיר אמר המשיב בהודעתו (שם): **"אני דבר ראשון לא נפגשתי עם העו"ס, אני אמרתי שאין לי מה להיפגש עם העו"ס ולא צריך מהם כלום, לא יודע מאיפה הביאה את השקרים האלו"**.

בעדותו בפני בית משפט קמא, משנשאל המשיב על הדברים שאמר לעו"ס מעין ספיר, הכחיש הוא את אמירת הדברים והשיב: **"אמרתי אני לא רוצה לדבר, אין לי מה לדבר אתכם. היא אמרה לי אם אתה משתחרר ואנשים ירצו להתנקם בך מה אתה עושה, אמרתי אם יתנקמו בי אני אתנקם..."** (עמ' 19 לפרוט', ש' 26-24). כאשר נשאל המשיב לגבי הדברים שאמר לעו"ס סיון שקלר, הוא ענה: **"לא דיברתי דברים כאלה, דיברתי איתה שתי מילים וזהו"** (עמ' 20 לפרוט', ש' 20).

מכאן, שהמשיב לא ביסס בעדותו כל ספק ביחס לטענת באת כוחו, לפיה הדברים נאמרו בשעת כעס והיה מובן שאין בכוונתו לאיים, שהרי המשיב הכחיש את הדברים הן בחקירתו במשטרה והן בעדותו בפני בית משפט קמא. כל זאת שעה, שבית משפט קמא ביסס את קביעותיו העובדתיות על דברי העובדות הסוציאליות, ולא על דברי המשיב.

כ. אכן, קשה לדעת מה היו מחשבותיו של המשיב בעת אמירת הדברים לעובדות הסוציאליות, לצורך ביסוס המודעות הנדרשת להרשעה (בהתאם להלכת הצפיות) ולכן יש לפנות לחזקה, לפיה אדם מתכוון לתוצאה הטבעית של הדברים שהוא אומר, אלא אם כן הוא יעורר ספק בדבר חזקה זו.

ב-ע"פ (מחוזי נצרת) 28163-10-11 **מדינת ישראל נ' דרור** (19.9.2011), נדון מקרה הדומה במידת מה לענייננו. שם היה מדובר בנאשם שאמר לעובדת מחלקת רווחה בעיריית קרית שמונה, כי "אני אפגע ואשרוף מחלקת הרווחה". בית משפט השלום בצפת זיכה את הנאשם (שם), שכן הוא הגיע למסקנה שדברי הנאשם (שם) נאמרו כתוצאה מזעם ספונטני בשל כך שהוא חש שהוא אינו מקבל בלשכת הרווחה את תשומת הלב הראויה.

בית המשפט המחוזי בנצרת (מפי כב' השופט א' קולה) קיבל את ערעור המדינה, וכתב באשר להתקיימות היסוד הנפשי (שם, בפסקה 41):

"עוד אבקש להידרש בשולי הדברים לקושי המובנה של התביעה הפלילית, בבואה להוכיח עבירת כוונה מסוג זה, באשר הינה בדברים, אשר בלבו של אדם. לעניין זה אפנה לפרשת עידו אלבה (ע"פ 2831/95 הרב עידו אלבה נ' מדינת ישראל), אשר עסקה בעבירת הסתה לגזענות, שבה נדרש יסוד נפשי של "מטרה להסית לגזענות", כאשר לעניין סעיף זה, אין נפקא מינה אם הפרסום הביא לגזענות אם לאו ואם היה בו אמת, אם לאו.

ראה לעניין זה, דברים שנאמרו שם בעמ' 303 מפי כב' השופט ג. בך, הן לעניין הקושי המוטל על התביעה להוכיח כוונה מעין זו והן ובעיקר, על מקום בו נאשם שותק ואינו מפרש דבריו וכדלהלן:

"לא למותר להוסיף כי ככל שמדובר באכיפת האיסור, הרי שביסודות העבירה ישנה אמנם הבחנה בין היסוד העובדתי, שהינו אובייקטיבי, לבין היסוד הנפשי, שהינו סובייקטיבי, אולם קיימת זיקת גומלין בין השניים במישור הראייתי. לפיכך, ומפאת הקושי להוכיח את צפונות לבו של המפרסם, ממילא לא יורשע המפרסם, ברובם, אם לא בכולם, של המקרים אלא על-פי "הנחת הכוונה" (או כמסתעף ממנה: "הנחת המטרה"). תוכן הפירסום הוא שיביא את בית המשפט לקבוע אם המפרסם התכוון לתוצאה הטבעית של מעשהו וחפץ בו, אלא אם יסתור המפרסם הנחה זו או יעורר בה ספק. זאת, כש"הנחת הכוונה" תקפה אף לעניין הוכחתו של יסוד נפשי מסוג "מטרה" (ע"פ 506/89 [34], בעמ' 141)."

עוד ראה את שנאמר שם וכדלהלן:

"ואם בחקירתו ממלא המפרסם את פיו מים, וגם משהובא לדין בוחר הוא להחריש וכלל אינו מנסה ליישב את הפירסום הגזעני עם היעדר מחשבה פלילית מצדו, רשאי בית המשפט לקבוע-על יסוד המסקנה הבלתי נסתרת הנלמדת מתוכנו של הפירסום - כי הפירסום נעשה מתוך מטרה להסית לגזענות. לא למותר להוסיף, כי בהיות המפרסם גם מחברו של דבר הפירסום יש משום חיזוק נוסף למסקנה הנלמדת מתוכנו של הפירסום. פשיטא כי המחבר מיטיב לדעת, מכל אדם אחר, את מטרת הפירסום של חיבורו. ואם לשווא הוחשד והואשם כי פירסם את חיבורו במטרה להסית לגזענות, יעלה על דוכן העדים ויסביר מה הייתה מטרתו לאשורה; ואם יקבל בית המשפט את הסברו, או ימצא שיש בו כדי לעורר ספק בדבר כוונת ההסתה הגזענית שיוחסה לו בכתב האישום, יזכה אותו מאשמתו. אם המחבר נוצר את לשונו ואינו מעיד על מה שהיה בידו להעיד, המסקנה הנלמדת מתוכן הפירסום נותרת בעינה" (שם עמ' 262)." (ההדגשה שלנו)

בענייננו, תוכן הדברים שנאמרו על ידי המשיב "הוא שיביא את בית המשפט לקבוע אם המפרסם (הדובר בענייננו) התכוון לתוצאה הטבעית של מעשהו". עיון באמירותיו של המשיב, שאמר בשיחה עם העו"ס סיון שקלר, שבמידה והוא לא יצליח להסתדר לאחר שחרורו מן הכלא, הוא יפגע בכל מי שלטענתו פגע בו, וכן אמר שבמידה ותוך מספר חודשים לא יצליח לעמוד על רגליו ולזכות בדירתו מחדש, יפגע בעצמו, בקורבן העבירה ובמשפחתה, בנציגי עמידר, ובעורכת הדין שטיפלה בו, עד לרמה של לקיחת חיים.

כמו כן, הדברים שאמר המשיב לעו"ס מעין ספיר, דהיינו, שהנקמה שלו עוד בדרך, כי אין מצב שהוא ישב 8 שנים לחינם, ואולי הם יפגשו כשיישב מאסר עולם.

דברים בוטים וחרिפים אלה, אינם מותירים מקום לספק, שהם נאמרו "בכוונה להפחיד את האדם או להקניטו".

כא. אם חפץ היה המשיב לסתור את התוצאה הטבעית של דבריו, דהיינו, שהם נאמרו בכוונה להפחיד או להקניט, היה מוטל עליו ליישב את הדברים בצורה שיש בה כדי לעורר ספק בדבר כוונתו.

אולם, כאמור, המשיב בעדותו הכחיש את אמירת הדברים באופן גורף, ולא ניסה ליישב את הדברים בצורה שיש בה כדי לעורר ספק.

נציין, כי אף אם התנהגותו של המשיב נבעה מתוך תגובה נזעמת לפניותיהן של העובדות הסוציאליות לקיומו של מפגש עימן עובר לשחרורו, מתוך תחושה שאין בידהן כדי לסייע לו, הרי שאין ספק שפעל מתוך מטרה להפחיד ולהקניט, ולא עלה בידו לעורר ספק בעניין.

לפיכך, יש לקבוע שהוכח קיומו של היסוד הנפשי הדרוש לצורך הרשעת המשיב בעבירת האיומים.

כב. נתנו דעתנו לטענת ב"כ המשיב, לפיה קביעת בית משפט קמא בדבר אי-התקיימותו של היסוד הנפשי הדרוש לצורך הרשעה בעבירת איומים - היא קביעה עובדתית, כעולה מן המסכת הראייתית שנפרשה בפניו.

אולם אין בידינו לקבל טענה זו. הטעם לכך הוא, שב"כ המדינה לא חלקה על קביעותיו העובדתיות של בית משפט קמא, אלא השיגה על המסקנה המשפטית שהסיק בית משפט קמא מן העובדות שנפרשו בפניו, ובכגון דא, אין יתרון לערכאה הדיונית על פני ערכאת הערעור.

כג. נתנו דעתנו גם לטענת ב"כ המשיב, שדברי המשיב נאמרו במסגרת שיחה טיפולית, ולכן יש להחיל את הקביעות שנקבעו בעניין פלוני ובעניין נחמני, אולם אין בידינו לקבל טענה זו, הואיל ובית משפט קמא קבע כממצא עובדתי, שהמדובר היה "בשיחה קצרה ובלתי מתוכננת, שהתקיימה במעבר בין אנפים. אחת השיחות התקיימה כשהנאשם בדרכו לעבודה מחוץ לכלא". מכאן, שדברי המשיב כלל לא נאמרו במסגרת שיחה טיפולית. איננו סבורים שניתן להרחיב את המושג "שיחה טיפולית" כך שיחול על מפגש מקרי, קצר ובלתי מתוכנן, שכן טיפול מתקיים כאשר הן המטפל והן המטופל מתייחסים לשיחה ביניהם כטיפולית, ואין ספק שבענייננו לא העובדות הסוציאליות ולא המשיב סברו שהשיחות הקצרות שנערכו במסדרון היו במסגרת טיפול.

נוסיף, שבעניין פלוני נקבע, שתנאי לכך שהדברים שנאמרו לא יקימו את היסוד הנפשי הנדרש בעבירת איומים הוא "אם נמצא כי הדברים נאמרו במסגרת הטיפול הרפואי, בתום לב ובכנות, במטרה לקבל את הטיפול המיטבי", ואילו בענייננו הדברים לא נאמרו במסגרת טיפול רפואי, ואף לא נאמרו כלל במטרה לקבל את הטיפול המיטבי, שהרי המשיב עצמו טען שאינו מעונין בטיפול, שכן בחקירתו הנגדית טען, כי אמר לעו"ס מעין ספיר: "אני לא רוצה לדבר, אין לי מה לדבר אתכם" (עמ' 19 לפרוט', ש' 24), וכן משנשאל המשיב בחקירה ראשית: "אתה אומר שלא רצית קשר עם

השירות הסוציאלי בכלא? הוא השיב "נכון" (עמ' 15 לפרוט', ש' 17). חוסר רצון זה של המשיב להשתתף בהליך טיפולי, שולל את האפשרות לקבוע שהמדובר ב"שיחה טיפולית", שכן בהקדור מפגש רצונות של מטפל ומטופל, לא ניתן לומר שזהו ההליך הטיפולי אליו כיוונה כב' השופטת ד' ארז-ברק בהחלטותיה בעניין פלוני ובעניין נחמני.

מכאן, שלא רק שהדברים לא נאמרו במסגרת טיפול, אלא שהם אף לא נאמרו מתוך כוונה כנה לקבל את הטיפול המיטבי.

כד. נוכח כל האמור לעיל, אנו מציעים לקבל את ערעור המדינה ולהרשיע את המשיב בעבירת איומים לפי סעיף 192 לחוק, אשר יוחסה לו בכתב האישום.

כמו-כן אנו מציעים להחזיר את התיק בפני בית משפט קמא לצורך גזירת עונשו של המשיב.

ע' ורבנר, שופטת

י' גריל, שופט עמית
[אב"ד]

השופט א. לוי:

עיינתי בחוות דעתם המפורטת והמנומקת של חברתי השופטת ורבנר וחברי השופט גריל, ואני מסכים לתוצאה הסופית שאליה הגיע, לפיה דין ערעור המדינה להתקבל ודינו של המשיב להיות מורשע בעבירה של איומים, בניגוד לסעיף 192 לחוק העונשין.

למרות זאת, מצאתי לנכון להביא להלן את עיקר נימוקי למסקנה זו; גישתי לבעיות המשפטיות העולות כאן איננה זהה לחלוטין לזו אשר הייתה נר לרגליהם של חברי בבואם להתמודד עם אותן בעיות. אשטח דברי בקצירת האומר.

אתיחס תחילה למישור היסוד העובדתי בעבירת האיומים, שבעשייתה הואשם המשיב. אכן, דרישת היסוד העובדתי בעבירת האיומים אינה כוללת רכיב תוצאתי. משאלו הם פני הדברים, לצורך הרשעה בביצוע עבירה זו, אין צורך להראות התממשות של האיום; אין גם דורשים הוכחה לכך, שייגרם נזק כלשהו למאויים בעקבות הטלת האיומים. יתרה מכך, לא נדרש כי המאויים (במקרה דן העובדות הסוציאליות) אכן יחוש מאויים או אכן יפחד בפועל על מנת לקיים את דרישת היסוד העובדתי. למעשה, די בהפרחת האיום לחלל האוויר (בדרך של אמירה, התנהגות וכל כיוצ"ב) על מנת לספק את דרישת היסוד העובדתי בעבירה זו (ראו לעניין זה בהרחבה: הלוי, תורת דיני העונשין, כרך

ד' (2010), עמ' 442 - 443 והאסמכתאות (שם).

מכאן, ראוי לפנות ולעיין בדרישת **היסוד הנפשי** בעבירה זו; הדרישה כאן היא, כידוע, להוכחת מחשבה פלילית (**מודעות להתנהגות ומודעות לנסיבות**) בתוספת להוכחת קיומה של כוונה מיוחדת ביחס למטרה של הפחדתו של המאויים או הקנטתו. כאמור וכפי שצוין על ידי בית המשפט קמא, מאחר שהכוונה המיוחדת נדרשת ביחס למטרות, הרי שהיא ניתנת להוכחה באמצעות "הלכת הצפיות".

בהקשר זה, ציינו חבריי, כי עיון באמרותיו של המשיב מלמד, שהאחרון אמר בשיחה עם העו"ס, סיוון שקלר דברים, שאינם מותירים מקום לספק שאלו אכן נאמרו בכוונה להפחיד את האדם או להקניטו.

בהקשר זה ביארו חברתי וחברי כי זו **התוצאה הטבעית של דבריו**, דהיינו שהם נאמרו בכוונה להפחיד או להקניט; וכי ככל שביקש לסתור זאת היה עליו ליישב את הדברים בצורה שיש בה לעורר ספק דבר כוונתו.

בנקודה זו מצאתי להביא את תפיסתי המשפטית, שהיא מעט שונה. על הגדרתה של הלכת הצפיות ויישומה לעניין "מטרה" עמד פרופ' הלוי, בספרו **תורת דיני העונשין**, כרך ב' (2009), עמ' 232-233 בציינו כדלהלן:

"...כאשר מתקיימת אצל אדם צפייה מודעת בפועל בעת התקיימות ההתנהגות, כי הגשמת המטרה היא אפשרות קרובה לוודאי, ותהא המטרה אשר תהא, הרי שצפייה זו שקולה כנגד כוונה מיוחדת כי המטרה אכן תוגשם. **אין נפקא מינה, אם המטרה היא "טבעית" אם לאו**, כשם שאין נפקא מינה אם התוצאה היא "טבעית" אם לאו במסגרת כלל הצפיות... מתוך הגדרת הלכת הצפיות עולים שני יסודות, אשר יש להוכיחם כדי שניתן יהיה לייחס לאדם רלוונטי כוונה מיוחדת ביחס למטרה. שני יסודות אלה של הלכת הצפיות הם למעשה **שני תנאים מצטברים** .. (1) **צפייה מודעת של אפשרות הגשמת המטרה**; (2) **הערכה מודעת של אפשרות הגשמת המטרה כאפשרות קרובה לוודאי**.. (ההדגשות אינן במקור).

ודוק, שימוש במונחים באשר למידת "הטבעיות" של המטרות נובע ככל הנראה "מעירוב" מונחים התואמים יותר את "חזקת המודעות" (המשמשת כחזקה עובדתית להוכחת הנדבך ההכרתי בעבירות מסוג מחשבה הפלילית הדורשות רכיב תוצאתי - האפשרות לגרימת התוצאה) עובר לתיקון מס' 39 לחוק העונשין. כלומר, השימוש בחזקת המודעות עניינו (בנדבך ההכרתי) בכך שהאדם מוחזק כמודע לאפשרות גרימת התוצאות הטבעיות של התנהגותו. במובן זה, אין זה נכון לקבוע באופן קטגורי שאדם אכן "**מתכוון**" (**נדבך חפצי-וולטיבי**) לתוצאות הטבעיות של מעשיו, שכן אותו אדם בהחלט עשוי להיות גם אדיש לתוצאות אלו או אף שלא לחפץ בהן כלל ועיקר. **לא כל שכן נכונים הדברים כאשר אין אנו עוסקים בעבירה שבמסגרתה נדרש רכיב תוצאתי**. (שם עמ' 233).

ויובהר, היסוד הראשון כאמור להוכחת "הלכת הצפיות" (הניתנת ליישום ביחס למטרה בעבירת האיומים - ראו: רע"פ 2038/04 **לם נ' מדינת ישראל**, ניתן ביום 4.1.16) עניינו בצפייה מודעת של אפשרות הגשמת המטרה (ראו למשל: ע"פ 11068/08 **מדינת ישראל נ' סנקר**, פסקה 24, ניתן ביום 12.7.10) **במובן זה היה על המאשימה להוכיח מעבר לספק סביר, כי המשיב היה מודע לקיומה של האפשרות שהמטרה הרלוונטית אכן תתגשם**. סטנדרט הבחינה הוא סובייקטיבי בלבד, שכן אילו היה צורך להשוות את צפייתו של המשיב לצפייתו של "האדם הסביר", הרי

שנקיטה בדרך זו הייתה מתאימה יותר לבחינת הרשלנות ולא לבחינה של המחשבה הפלילית. אך בכך אין די.

במסגרת היסוד השני נדרשת גם הוכחה מעבר לספק סביר שלפיה קיימת הייתה אצל המשיב **הערכה** (מודעת) כי אפשרות הגשמת המטרה **היא אפשרות קרובה לוודאי**. במה הדברים אמורים? למעשה, נדרשת **אמונתו** הסובייקטיבית של המשיב, כי במצב הדברים העובדתי אפשרות הגשמת המטרה היא אפשרות קרובה לוודאי. ויובהר - משמעות הביטוי "אפשרות קרובה לוודאי", היא כי רק קרות אירוע בלתי צפוי כלל ועיקר, מבחינתו הסובייקטיבית של המשיב, עשוי למנוע את התרחשות האפשרות (שם, עמ' 235).

מכאן, ולאחר שפרסתי את המצע המשפטי הדרוש להוכחת הלכת הצפיות, נשאלת בסופו של יום השאלה **האם אכן המשיב צפה בפועל את הפחד או ההקנטה כאפשרות קרובה לוודאי?** ויובהר, מועד ההתגבשות של הלכת הצפיות הוא מועד התרחשות ההתנהגות (שם 236), שהרי אם הכוונה המיוחדת התגבשה לאחר סיום ההתנהגות, אין מבצע ההתנהגות יכול לשלוט יותר בהתקיימותה.

ומהתם להכא,

אכן בהיותה של הכוונה המיוחדת רכיב נפשי פנימי - כזה שבדרך כלל אין נלווים אליו ביטויים אובייקטיביים חיצוניים וגלויים - הרי שקיים קושי מובנה לעמוד בנטל ההוכחה הדרוש בפלילים לשם הוכחת התקיימותה.

עם זאת, מאחר וכפי שפורט, נוסח האיומים **והמצע העובדתי אינם בגדרי המחלוקת שבין הצדדים**, ניתן לטעמי, על בסיסו של המצע הראייתי הקיים להגיע למסקנה שלפיה המשיב בהחלט צפה בפועל את הפחד או ההקנטה כאפשרות קרובה לוודאי. מספיק לטעמי לעיין בממצאי העובדה של בית המשפט (עמ' 28, פסקה 8) שלפיהם לאחר שהמשיב אמר לעו"ס, מעין (ת/10), כי "הנקמה עוד תגיע ויש סיכוי שניפגש שאני יהיה שפוט מאסר עולם", או אז, הבהירה לו העו"ס, כי **מדובר באיום** ומשחובתה לדווח על כך. בתגובה הנאשם אמר לה שהיא "יכולה לדווח...".

ויוער, בית משפט קמא פירש את יסודו הנפשי של המשיב בהקשר זה כמצב של "פזיזות". ברור, שכוונתו של בית המשפט קמא הייתה, שלא התקיימה בנפשו של המשיב רמת הרצון (המלווה את ההתנהגות) הדרושה לכוונה המיוחדת.

עם קביעתה זו של השופטת המלומדת קמא אין בידי להסכים. בנקודת זמן זו, המתוארת לעיל, הייתה למשיב ההזדמנות לחזור בו מדבריו או לכל הפחות לבארם, לסגת מהם באופן מסוים, או אף לחדדם. לו אלו היו פני הדברים, יכולים היינו (מבחינה ראייתית) להניח לטובתו של המשיב **(שהבין והיה ומודע לכך שהאיום נקלט אצל העו"ס - ואין זה משנה אם היא פחדה או הוקנטה בפועל)** שאכן הדברים "נזרקו לחלל האוויר", ושאין לצדם דבר וחצי דבר עם הערכתו (אמונתו) המודעת של המשיב באפשרות שיכול והפחד או ההקנטה **יתגשמו כאפשרות קרובה לוודאי**. כזכור, לאחר אמירת הדברים, עזב המשיב את השיחה והמשיך בשגרת יומו. הדבר **מעיד** (מבחינה ראייתית), על הממצא בדבר הערכתו (אמונתו) המודעת של המשיב בעת אמירת דברי האיום.

ודוק, בעוד העו"ס מבהירה לו, כי מדובר באיום, הוא, מצדו, מתייצב מלוא קומתו מאחורי הדברים באומרו: את "יכולה לדווח...". אמירה זו מעידה על אמונתו של המשיב והערכתו הסובייקטיבית שלפיה דברי האיום יכולים להועיל לו; במילים אחרות, בעת השמעת הדברים, הייתה קיימת אצלו הערכה מודעת, כאפשרות קרובה לוודאי שאכן איומיו יגרמו לפחד או

להקנטה.

לפיכך, אין בידי להזדהות עם מסקנת הערכאה הראשונה, שלפיה - "לא הייתה לנאשם שהות או יכולת לשקול את דבריו ומשמעותם.. " (עמ' 30 שורות 12-13 להכרעת הדין).

כאן המקום לציין, כי במסגרתה של הפרשה שנדונה ב- בש"פ 749/19 פלוגי נ' מדינת ישראל (ניתן ביום 4.2.19). עלתה השאלה האם אמרות "מאיימות" שנאמרות **אגב** טיפול באדם (שם דובר באדם שמסר דברי איום לאנשי מקצוע בתחום בריאות הנפש, כחלק מבקשה לעצרו עד לתום ההליכים) עולות כדי עבירה של איומים בהתאם לסעיף 192 לחוק העונשין (למשל, במענה לשאלה של מטפל). כב' השופטת ד' ברק ארז, עמדה על הקושי המובנה במצבים אלו בצינה כדלהלן:

"על-פניו, ומבלי לקבוע מסמרות, יכולים בהחלט להיווצר מצבים שבהם אדם יתייחס לאפשרות של פגיעה בצד שלישי בתשובה לשאלה של מטפל או במסגרת טיפול.. יתרה מכך, האמור עשוי במקרים המתאימים אף לשלול את קיומו של היסוד הנפשי הנדרש במסגרת סעיף 192 לחוק העונשין לפיו כוונתו של מוסר הדברים הייתה "להפחיד את האדם או להקניטו", וזאת אם נמצא כי הדברים נאמרו במסגרת הטיפול הרפואי, בתום לב ובכנות, במטרה לקבל את הטיפול המיטבי... ייתכן שהשאלות שנחשפו בהליך זה מחייבות תשומת לב חקיקתית. מכל מקום, הן מחייבות תשומת לב של פרקליטות המדינה אשר לכאורה צריכה לתת את דעתה באשר לאמות המידה ביחס לשימוש בסעיף 192 לחוק העונשין ולגבולות הגזרה שלו. חשוב לחזור ולהדגיש: שיחה עם גורם מטפל אינה מקנה "פטור" אוטומטי מתחולת הסעיף, אולם הדברים צריכים להיות ברורים..." (ההדגשות אינן במקור).

[ראו בנוסף: בש"פ 2551/19 נחמני נ' מדינת ישראל (ניתן ביום 9.4.19) שבמסגרתו הוסיפה וביארה כב' השופטת ד' ברק- ארז את דבריה לעיל, בהדגישה את הצורך לבחון כדבעי האם סיטואציות טיפוליות כאמור אינן עולות לכדי ניסיון לזעזוק לעזרה, ולאו דווקא עולות לכדי איומים]

מכאן, נשאלת השאלה האם לאור התשתית העובדתית בתיק דכאן, עניינו של המשיב נכנס לגדרו של אותו "מצב מיוחד", השולל מיניה וביה גם את תחולתה של הלכת הצפיות ?

אומר מיד, בנקודה זו, תמים דעים אני עם חברי, כי אין להחיל את ההלכה המקלה הנ"ל על עניינו של המשיב. גם אני סבור שהתנהגותו של המשיב, בנסיבותיו הספציפיות תיק זה, שוללת את "תום ליבו" וכן את "כנותו במטרה לקבל את הטיפול המיטבי..". במובן זה, גם אם אניח לטובתו של המשיב (ולמעלה מהצורך) כי, תוכן האיומים נעשה "במסגרת טיפולית" (על אף האינדיקציות המצביעות שלא כך הדבר, שכן דבריו נאמרו במסגרתו של "פאנל", לאחר שהמשיב סירב להגיע למעיין העו"ס לשיחה - עמ' 28, פסקה 8 להכרעת הדין) הרי, שכפי שצינתי, הובהר הבהר היטב למשיב, כי עסקינן באיום. הוא מצדו, כפי שצוין, התייצב מאחורי דבריו. משאלו הם פני הדברים, צודקים חברי, כי דברים אלו לא נאמרו בתום לב מתוך כוונה לקבל טיפול מיטבי.

הכחשת עצם אמירת הדברים מקשה עוד יותר לקבל את עמדת ההגנה בעניין זה, כפי שצינו בצדק חברתי וחברי.

מאחר וקביעתו של בית המשפט קמא הינה, "כי הדברים שאמר הן לסינו הן למעין הם דברים בוטים שיש בכוחם להטיל אימה..." כאשר לצד זאת, המערערת הוכיחה, מעבר לספק סביר, את התשתית העובדתית כמתואר לעיל, הרי שלאור כל המפורט לעיל, יש לקבוע, כי עמדה המערערת בנטל השכנוע הדרוש בפלילים (מעבר לספק סביר) בכל

הנוגע ליסודותיה של חזקת הלכת הצפיות.

מהמכלול עולה, שאני מצרף דעתי לדעת חברי שלפיה דין הערעור להתקבל.

א' לוי, שופט

התוצאה מכל האמור לעיל היא, שאנו מקבלים את ערעור המדינה ומרשיעים את המשיב בעבירת איומים לפי סעיף 192 לחוק, אשר יוחסה למשיב בכתב-האישום.

אנו מורים על החזרת התיק בפני בית-משפט קמא לצורך גזירת עונשו של המשיב.

נעיר, כי רשמנו בפנינו את דברי ב"כ המדינה, לפיהם המדינה מוכנה שעונשו של המשיב יועמד על מאסר על תנאי בלבד (עמ' 3 רישא לפרוט' בפנינו), הואיל ומטרת הערעור, בעיקרו של דבר, היא להעמיד הלכה על מכונה.

ניתן היום, ט' באב תש"ף, 30 יולי 2020, במעמד הנוכחים.

ע' ורבנר, שופטת

א' לוי, שופט

י' גריל, שופט עמית
[אב"ד]